

Arkiv Sörmlands verksamhetsberättelse 2021

Ordförande har ordet

Utbrottet av Coronapandemin förorsakat av viruset covid-19 kom att dominera och överskugga det svenska samhällslivet också under 2021. Det har heller inte gått verksamheten i Arkiv Sörmland förbi. Pandemin har påverkat arbetet för oss och vi har fått ställa om i verksamheten. Vi har fått inskränka på öppettider och möjligheter att ta emot leveranser av arkivmaterial. Vi har helt enkelt fått ställa om. Våra medarbetare har delvis fått arbeta från sin bostad, delvis arbetat på kontoret under pandemin.

Årsmötet, de flesta styrelsesammanträdena och arbetsutskottets möten har fått genomföras digitalt. Detta har trots allt fungerat och samtidigt varit lärorikt. De direkta personliga mötena har emellertid varit saknade.

Utvecklingsarbetet med e-arkivlösning har pågått under året tillsammans med ArkivIT. Vid årets slut så fanns en e-arkivmodul på plats. Implementeringen fortsätter under 2022. Antalet digitala handlingar ökar kraftigt och det är därför nödvändigt med en sådan här lösning. Under 2022 arbetar vi tillsammans med Folkrörelsearkivet i Uppsala och Föreningsarkivet i Västernorrland för att organisatoriskt skapa förutsättningarna för det gemensamma e-arkivet.

Ett annat projekt som Arkiv Sörmland kom i mål med under 2021 är vår arkivpedagogiska webbsatsning. Det känns väldigt roligt att nu ha ett digitalt läromedel på plats, som gör det möjligt för länets gymnasieelever att arbeta med originalkällor. I samband med Arkivens dag lanserade Arkiv Sörmland dessutom sin bok "Arkiv Sörmland Dåtid – Nutid – Framtid". En vacker och innehållsrik bok. Ett särskilt tack vill jag rikta till redaktionskommittén: Annika Bergsland, Ragnar Boman, Anna-Sophia von Celsing och Helena Karlsson.

Ulla-Britt-Larsson, ordförande

Organisation och syfte

Arkiv Sörmland är en ideell förening bildad av representanter från närings- och föreningsliv, enskilda personer och länets kommuner. Arkiv Sörmland ska verka för att vårda och bevara arkiv från hela den enskilda sektorn i Södermanlands län. Detta innefattar arkiv från bland annat föreningar, företag, stiftelser, fonder, press, gårdar, personer och släkter.

Verksamheten omfattar åtgärder för bevarande, vård och registrering av arkiv samt att skapa förvaringsmöjligheter för enskilda arkiv. Organisationen ska arbeta för att marknadsföra och lyfta fram arkivens innehåll för forskare och allmänhet, utbilda i arkivvårdsfrågor och informera om vikten av ett bevarande av enskilda arkiv då detta inte regleras i lag. Organisationen ska också verka för att inventera och dokumentera nu varande verksamheter inom sitt område.

Mötesverksamhet

Arkiv Sörmlands årsmöte hölls digitalt på Zoom den 25 mars 2021. Att mötet hölls digitalt beror på COVID-19. Totalt deltog 17 medlemmar samt två personer från personalen. Samtliga ledamöter i styrelsen valde att fortsätta även kommande mandatperiod.

Styrelsen för Arkiv Sörmland har sammanträtt totalt sex gånger medan arbetsutskottet har träffats vid tio tillfällen under året.

Styrelse och förtroendevalda efter årsmötet 2021

Ordförande

Ulla-Britt Larsson, Nyköping

Ledamöter

Anna-Sophia von Celsing, Eskilstuna (vice ordförande)

Kerstin Alksäter, Trosa

Roy Anderzon, Katrineholm

Ragnar Boman, Katrineholm

Ann Carlsson, Flen

Katalin Gere, Strängnäs (till och med 9 november 2021)
Karin Henriksson, Oxelösund
Bo Liljestränd, Eskilstuna
Birgitta Lundberg, Gnesta
Petra Garberding, Södertörns högskola, adjungerad i styrelsen

Revisorer

Eva Andersson, Nyköping (ordinarie)
Pehr Bengtsson, Åkers Styckebruk (ordinarie)
Lars Andersson, Eskilstuna (ersättare)
Sven-Olov Larsson, Eskilstuna (ersättare)

Valberedning

Kjell Arvidsson, Nyköping (sammankallande)
Berit Hansen, Katrineholm
Gösta Johansson, Gnesta

Personal

Annika Bergsland, arkivchef (från september 2015)
Helena Karlsson, arkivarie (från januari 2004)
Marie Nilsson, administratör (från mars 2010).
Lena Grahn, arkivassistent (från april 2019)
Theo Erbenius, projektledare/e-arkivarie (augusti 2018-mars 2021)
David Johansson, projektledare/e-arkivarie (från augusti 2021)

Erik Samuelsson, praktikant från arkivutbildningen på Södertörns högskola, 10 veckor (februari-april 2021)

Finansiering och ekonomi

Egen finansiering

Arkiv Sörmlands verksamhet finansieras delvis av egna intäkter såsom depositionsavgifter, medlemsavgifter och konsultuppdrag.

Anslag

Sedan budgetåret 1991/92 stöds den länsomfattande arkivverksamheten av anslag från stat och region. Sedan 2012 fördelas det statliga anslaget via Region Sörmland, i enlighet med den regionala kulturplanen. Från Region Sörmland och Statens kulturråd erhåller Arkiv Sörmland också projektmedel för digitalt bevarande sedan 2016.

Resultat- och balansräkning

Ekonomisk sammanställning bifogas i särskild redovisning.

Arbetar i hela länet – kontor och arkivdepå i Eskilstuna

Arkiv Sörmland finns i hela länet. Vi ger råd, stöd och information om arkivvård. Vi utbildar liksom ger praktisk hjälp med ordnings- och förteckningsarbeten i vår arkivdepå med material som inlämnats för att tas omhand eller på plats hos arkivbildarna.

Genom en överenskommelse med länets kommuner förvaras föreningshandlingar vid kommunarkiven i Sörmland. På så sätt bibehålls den lokala förankringen och föreningarna har närmare åtkomst till sina handlingar. Arkivmaterial från näringslivet förvaras i vår egen arkivdepå.

Våra kontorslokaler och leveransarkiv finns i Arkivhuset i Eskilstuna. Här ryms även vår depå för arkiv från länets näringsliv med nära två hyllkilometer handlingar från bland annat företag, gårdar och press.

Sedan mars 2011 deltar vi i informationstjänsten Eskilskällan i Eskilstuna, där arkiv, bibliotek och museum samarbetar kring forskarmottagning, programverksamhet, webbplats och tidskrift.

Medlemmar och deponenter

Arkiv Sörmland har under perioden haft totalt 259 medlemmar och deponenter, däribland företag, föreningar, kommuner och enskilda personer. Fem nya medlemmar har kommit till under året. Två medlemmar har slutat/upphört.

Till medlemmarna har vi vid två tillfällen under året distribuerat medlemsbladet *Arket* med information om vad som är aktuellt hos oss.

Egna medlemskap

Arkiv Sörmland är institutionsmedlem i Näringslivets arkivråd, Svenska arkivförbundet, Föreningen Bergslagsarkiv samt Fremia. Vi är också med i användarföreningen AOAIS (Archivemata och AtoM i Sverige). Arkivchefen är medlem i Föreningen Sveriges länsarkivarier.

Grundverksamhet

Forskarservice

En del av vår dagliga verksamhet är vikt för forskarservice. Måndag till fredag har Arkiv Sörmland telefontid kl. 13.00-15.00 för inkommande forskarförfrågningar. Vi erbjuder även forskarservice via epost liksom möjlighet till inbokade besök.

Forskarbesök tar vi emot i den låsta forskarsalen i Eskilskällan (på Eskilstuna stadsbibliotek) där forskare efter förhandsbokning kan få tillgång till arkivmaterial som förvaras hos oss. Med anledning av pandemin infördes under 2021 restriktioner i forskarsalen, som vi delar med bland annat Eskilstuna stadsarkiv och Eskilstuna stadsmuseum. I början av 2021 hade vi helt stängt för besökare för att sedan öppna upp för en forskare åt gången. Under hösten utökades antalet till tre besökare per gång för att sedan från årsskiftet åter reduceras till en person i taget då smittan tog fart på nytt. Ett gemensamt bokningssystem infördes för att hantera administrationen och säkerställa att våra forskare kunde besöka oss på ett coronasäkert vis.

Trots restriktionerna hade Arkiv Sörmland fler besökare under 2021 än året dessförinnan. Kanske var det de utökade säkerhetsåtgärderna som gjorde att forskarna vågade komma till oss i större utsträckning. Tydligt är också att de permitteringar som följde med pandemin för vissa fick den konsekvensen att de nu kunde ägna sin tid till egen forskning, vilket varit till glädje för oss. Antalet förfrågningarna via telefon och e-post var däremot relativt sett jämförbart mot 2020.

Statistik över förfrågningar och framtagning av volymer finns i bilaga 1.

Inkomna arkivleveranser

Som många andra påverkades Arkiv Sörmland av den fortsatta pandemin 2021, vilket bland annat visat sig i en minskning av antalet inkomna arkivleveranser. Särskilt under våren var leveranserna få medan de ökade något under hösten.

Totalt inkom 18 arkivleveranser under 2021. Bland dessa kan nämnas leveranser från bland annat Stiftelsen Lagersberg, Trosa zontaklubb, AB C E Johansson och Strängnäs Gille.

Förteckningsarbete och utleveranser

En av våra mest arbetskrävande uppgifter är att ta hand om, ordna och förteckna inkomna arkivhandlingar. Uppgiften underlättas ju mer arbete som arkivbildaren själv lagt ned på att gå igenom sitt material inför inlämning. Ju mer involverad arkivbildaren är i sitt arkiv, desto bättre blir slutresultatet. Det är till gagn både för arkivbildarna själva som enklare hittar i sitt material liksom för framtida forskare. Ett viktigt syfte med vår nya leveranspolicy, som en arbetsgrupp inom Arkiv Sörmlands styrelse arbetat fram och som började gälla från den 1 januari 2021, är att just engagera arkivbildarna mer, självklart då med stöd och råd från oss.

Under 2021 förtecknades totalt ett drygt trettiotal arkivleveranser. Bland dessa kan nämnas handlingar från Öbolandets vägförening, Syster Toras fotvårdsklinik, Frälsningsarmén Eskils-tuna, Assa AB och Stiftelsen Bostäder för blinda. Bland de större arkivleveranserna som färdigställdes under 2021 finns Skolföreningen Strengnenses samt AB Bolinder-Munktell (Volvo CE).

Flera utleveranser med förtecknade föreningsarkiv gjordes under året med material från totalt 71 arkivbildare. Till Strängnäs levererades 27 arkiv från bland annat Strängnäs Rotaryklubb, Mariefreds baptistförsamling, Föreningen Sörmlandsentomologerna, Selaöns rödakorskrets och NHR Strängnäs. Till Trosa överfördes föreningsmaterial från elva organisationer, däri-bland Trosa-Öbolandets tomtägareförening, Vagn-

härads socialdemokratiska kvinnoklubb, Trosabygdens konstförening och SPF Trosa. Oxelösunds kommunarkiv fick ta emot handlingar från ett femtontal arkivbildare såsom Brasstorps sommar-stugeförening, ABC IF, Oxelösunds koloniförening och Oxelösunds syndikalistiska ungdomsklubb. Sin framtida förvaring på Eskilstuna stadsarkiv fick också 18 föreningsarkiv från orten såsom bland annat Eskilstuna kommunanställdas fritidsförening, NOV-logen 118 Frihetsfacklan, Genses verkstadsklubb och Skogstorps ek frysackförening.

I den mån det varit möjligt under pandemi, har stor del av personalen hjälpt till med förtecknandet. En uppstrukturering har skett med fastlagda tider för det praktiska arkivarbetet. Även arkivpraktikant Erik Samuelsson var i hög grad involverad i detta arbete under sin praktik. Eskilstuna stadsarkivs Lena Andersson har också varit behjälplig under perioder då hon behövt extra sysselsättning.

Samverkan

Nätverket Enskilda e-arkivet

Arkiv Sörmland, Föreningsarkivet Västernorrland och Folkrörelsearkivet för Uppsala län samarbetar sedan flera år tillbaka om att utveckla funktioner för digitalt långtidsbevarande, ett e-arkiv, för den enskilda sektorn.

Hittills består arbetet i att vi delar på ett avtal med företaget ArkivIT om drift av ett e-arkivsystem (Archivematica) och ett arkivredovisningssystem (Atom). Vi har också regelbundna träffar för att utveckla rutiner och vår kompetens på området. Möten sker regelbundet i olika former såsom workshops för dem som arbetar aktivt i e-arkivet, styrgrupp bestående av arkivcheferna, möten med en grupp experter i e-arkivfrågor, möten mellan ordföranden i de tre länsarkiven med mera.

Vi har kunnat driva arbetet framåt med hjälp av tidsbegränsade projektmedel och särskilda satsningar. Vägen framåt består i ett utvidgat samarbete och att vi delar på resurser i en mer permanent och institutionaliserad form över regiongränserna, en e-arkivcentrumbildning. Framför allt ser vi tillsvidareanställningar av kompetenta it-arkivarier som kan ägna

arbetstiden åt att förvalta e-arkivet, som ett avgörande steg. Delar vi på resurserna, för närvarande mellan tre arkivinstitutioner i framtiden eventuellt med ytterligare institutioner, så kan vi lösa den svåra och viktiga frågan om kulturarvsbevarande av digitala arkiv till begränsade kostnader. Idag ser vi att det saknas strategier för bevarande av de digitala arkivhandlingar som dominerat också i civilsamhället sedan 25-30 år – ett förhållande som något dramatiskt men inte orättvisande har beskrivits som "the digital dark ages" eller ett digitalt svart hål för kulturarvsbevarandet.

Intresset för den länsövergripande e-arkivsatsningen är stort. Informationsmöten har hållits med andra intresserade länsarkiv. Först för sex länsarkiv våren 2021 och därefter för samtliga länsarkiv hösten 2021. Dessutom har riksarkivarien Karin Åström-Iko och ansvarig för enskilda arkivfrågor på Riksarkivet, Maud Almström-Blom, informerats.

Eskilskällan

Arkiv Sörmland är sedan flera år tillbaka del av samarbetsorganisationen Eskilskällan för arkiv, bibliotek och museum i Eskilstuna. Som en effekt av pandemin låg Eskilskällans arbete delvis vilande under delar av 2021. I de arrangemang som trots allt kunde genomföras, såsom Arkivens dag, viss visningsverksamhet liksom den helt nya skrivarkursen, medverkade vi. Arkiv Sörmland bidrog även på regelbunden basis i arbetet med Facebook-sidan. Däremot avstod vi medverkan i redaktionen för tidskriften *Eskilskällan* då vi behövde koncentrera vårt arbete på färdigställandet av vår egen bok.

Se vidare nedan där flera av dessa aktiviteter beskrivs ytterligare.

Utvecklingsprojekt: E-arkivportalen

Under 2021 kretsade en stor del av arbetet på Arkiv Sörmland kring vår nya e-arkiveringsportal, E-arkivportalen (tidigare Inleveransportalen). Syftet med e-arkivportalen är att arkivbildare, alltså medlemmar i Arkiv Sörmland, själva ska få möjlighet att leverera digitala filer, digitala bilder, sociala medier med mera till e-arkivet. Arkivbildarna beskriver själva sina

filer, ger så kallad metadata, som beskriver det inlämnade materialet. Under våren 2021 leddes projektarbetet från Arkiv Sörmlands sida av Theo Erbenius. David Johansson tog över som projektledare och kravställare mot ArkivIT från och med augusti, då arbetet med portalen gick in i en mer intensiv fas. Målet var att ha en färdigställd portal innan årsskiftet.

Under september arbetade David tillsammans med Leif Pettersson, tidigare kravställare och konsult vid ArkivIT, i en övergångsfas där Leif skulle lämna över arbetet till David. Det diskuterades bland annat metadata, upphovsrätt och andra rättighetslicenser.

I takt med att David mer och mer kom in i arbetet med portalen kunde fler krav ställas gentemot ArkivIT, och portalen hade då gått från ett koncept våren 2021 till ett faktiskt verktyg sommar/höst 2021 som kunde testas i en så kallad testmiljö. Gruppen som testade portalen bestod av utvalda styrelsemedlemmar i Arkiv Sörmland. Efter att Annika Bergsland hållit i arkivkurser digitalt, och David närvarat för att berätta om arbetet med portalen och det stundande e-arkivet, fanns ett intresse hos kursdeltagarna att också testa portalen.

Testomgången genomfördes utan några större hinder, och portalen kunde därefter gå in i produktion i mitten av november. En bit in i december levererade ArkivIT en färdig portal utefter de förutsättningar vi haft under hösten att få klart alla fundamentala delar. E-arkivportalen är den mest kostsamma investering som Arkiv Sörmland gjort och den blev möjlig tack vare bidrag från både Region Sörmland och Statens kulturråd. Vi ser med spänning fram emot att medlemsföreningar ska kunna påbörja sin digitala arkivering genom e-arkivportalen någon gång under 2022.

Kulturplanearbete och Sam-kultur Sörmland

Sedan 2018 ersätter en så kallad aktivitetsplan den tidigare handlingsplanen i kulturplanearbetet. Aktivitetsplanen är också den kopplad till den fleråriga kulturplanen och gäller för nästkommande år.

Under 2021 har arbetet med kommande kulturplan för åren 2023-2026 pågått i SAM-kultur Sörmland, där Arkiv Sörmland inte ingår. Arkiv Sörmland har inbjudits att delta, dock sent in i processen då ramarna varit lagda. På det här sättet skiljer sig kulturplanearbetet i Sörmland från andra län där länsarkiv spelar en mycket mer aktiv roll.

Utåtriktad verksamhet

Arkivpedagogisk webbsatsning för skolan

Att söka fram, tolka och källkritiskt granska källmaterial är en av vår tids nyckelkompetenser. Men hur många har egentligen jobbat med riktigt arkivmaterial, primärkällorna som många gånger ligger allra närmast den historiska verkligheten? I oktober kunde Arkiv Sörmland presentera ett helt nytt digitalt läromedel med fokus på just det under rubriken "För skolan" på vår webbplats.

Webbsatsningen gjordes i samarbete med läromedelsförfattare Johan Eriksson och utgår från Skolverkets styrdokument och skolans behov för att enkelt kunna sättas in i undervisningen. Materialet är uppbyggt i fyra teman med lektionsupplägg, lärarhandledning och källmaterial. Det handlar bland annat om industrialisering, kvinnokamp och feminism, om kärlek och köns-roller. Det är alltså stora, globala skeenden, men allt sätts genom källorna in i ett lokalt sammanhang, ett lokalt perspektiv. Delar av källmaterialet finns tillgängligt digitalt genom vårt gemensamma e-arkiv, ett sätt att "bjuda in" framtidens arkivbildare att redan nu få möjlighet att bekanta sig med digitalt långtidsbevarande av arkivkällor.

Den 7 oktober arrangerade Arkiv Sörmland ett releasemingel för det nya läromedlet dit länets gymnasielärare i historia samt skolbibliotekarier bjöds in. Träffen ägde rum på Stadsvakten-Nyköpings Kulturarvs-museum. De lärare som deltog fick möjlighet att bekanta sig med webb-materialet och samtala om källornas roll i undervisningen. Ett arkivpedagogiskt nätverk för Sörmland bildades också för lärare och andra med intresse för dessa frågor.

Boken "ARKIV SÖRMLAND dåtid nutid framtid"

Lagom till jul hade vi äntligen boken *Arkiv Sörmland dåtid nutid framtid* färdig. Under månaderna fram till dess hade arbetet med boken tagit en hel del tid i anspråk med alltifrån korrekturläsning och bildurval till formgivning och planering för kommande marknadsföring. I redaktionen för boken ingick från styrelsen Anna-Sophia von Celsing och Ragnar Boman samt från personalen Annika Bergsland och Helena Karlsson. För formgivningen stod Anders Weston, Honky Tonk Grafisk Form/JFS & Co. Boken trycktes av Linderoths tryckeri i Vingåker, så det blev en helt sörmländsk bok.

Boken innehåller såväl berättelser ur sörmländska arkiv som perspektiv på framtidens arkiv och på de enskilda arkiven. Syftet med boken har varit att lyfta fram de skatter som finns i våra arkiv liksom att öppna människors ögon för arkivens betydelse och visa på att det som händer idag blir historia imorgon. Boken är tänkt som en presentbok vid representation, som tackgåva vid föredrag liksom för informationsspridning till företag och föreningar i länet. Bidrag från Sörmlands Sparbank och Sparbanksstiftelsen Rekarne till tryckkostnaden har dessutom möjliggjort en större spridning i länet där såväl kommunarkiv som -bibliotek fått mottaga gratisexemplar. Boken finns också för försäljning hos oss.

Lanseringen skedde i november i samband med Arkivens dag, där vi deltog med bland annat bokbord på tre platser i länet. En bokpresentation gjordes i anslutning till det i Sveriges Radio P4 Sörmland och på vår webbplats publicerades en lanseringsfilm.

Digitala kanaler

På Arkiv Sörmlands webbplats pågår arbetet kontinuerligt. Under 2021 har dock ett par större satsningar gjorts på denna plattform. I takt med att vårt e-arkivarbete fortlöpt har exempelvis ny information delats i flera omgångar på webben. Storsatsningen var emellertid lanseringen av ett helt nytt digitalt läromedel på webbplatsen. Mer om detta ovan.

Arkiv Sörmlands blogg har fyllts på med nya texter ungefär varannan månad. I samband med kvinnodagen 8 mars 2021 publicerade vi exem-

pelvis en artikel om Benninge lanthushållsskola med utgångspunkt i Benningeföreningens arkiv. I december skrev Lena Grahn om Molins ur & optik, en för många äldre eskilstunabor välkänd glasögonfirma.

Vår Facebook-sida uppdateras regelbundet med minst ett inlägg i veckan. Här ger vi en inblick i det som händer inom verksamheten men också i arkivens underbara värld. Vi har under året sett en stadig uppgång i antalet följare, vilket såklart är glädjande. Facebook har blivit vår mest använda kanal för kommunikation, dock inte sällan med hänvisning till vår webbplats för mer information.

Även Arkiv Sörmlands YouTube-kanal användes vid flera tillfällen 2021. Här har det i första hand varit frågan om kortare videor med fokus på olika arkiv och lokalhistoria. Här finns bland annat filmer om BM-arkiven, om Hellefors bruks arkiv och om Assas 140 åriga historia. Det som vi senast laddade upp var en lanseringsfilm om vår bok.

Föreläsningar

Ett flertal externa föreläsningar har hållits under 2021. Här är ett urval:

- I januari höll arkivchefen en arkivpedagogisk föreläsning för arkivstudenter vid Södertörns högskola.
- I februari föreläste e-arkivarien för studenter vid Mittuniversitetet
- I mars föreläste arkivchefen för landets kulturchefer på ett digitalt samverkansråd i Statens kulturråds/Kulturrådets regi
- Under våren föreläste arkivchefen för Arkivpedagogiskt forum om vår nya arkivpedagogiska satsning

Utställningar, visningar och presentationer

Under 2021 genomfördes få publika arrangemang. Arkivens dag, som firas andra lördagen i november, var egentligen det enda större arrangemang vi kunde genomföra fysiskt, utan föränmälan och begränsningar. Det blev också vårt mest omfattande arrangemang någonsin med aktiviteter på inte mindre än tre platser i länet. Anledningen var att vi lanserade vår bok i samband med Arkivens dag och fanns på plats

genom personal och styrelse vid några av de evenemang som ägde rum i länet den dagen.

I Oxelösund deltog vi genom styrelsens Karin Henriksson med bokbord och specialgjorda foldrar med arkivberättelser från orten. På Eskilstuna stadsmuseum medverkade vice ordförande Anna-Sophia von Celsing med ett föredrag om boken och arkivassistent Lena Grahn bemannade vårt bokbord. Till den gemensamma Arkivens dag-utställningen på temat "Eskilstuna för hundra år sedan" hade vi också bidragit med exempel ur arkiv vi förvarar. Styrelsens Ragnar Boman och arkivarie Helena Karlsson deltog i öppet hus på Katrineholms kommunarkiv där boken presenterades och en digital utställning som vi producerat med arkivexempel från Katrineholm visades.

Under hösten när smittläget hade förbättrats något kunde ett par visningar genomföras i Arkivhuset. Vi hade arkivkursdeltagare från hela länet på studiebesök den 28 september och Eskilstuna släktforskarförening fick en grundlig föredragning om källmaterial för släktforskare den 9 november. Skolvisningar genomfördes i Eskilskällans regi i september och november. Arkiv Sörmland medverkade då med framtaget arkivmaterial och visningsunderlag. En visning för en skrivargrupp under ledning av Johan Eriksson togs också emot av arkivchefen.

Digitala möten, presentationer och föredrag blev ett vanligt inslag i verksamheten under 2021. Vid Föreningen Bergslagsarkivs digitala årsmöte stod Arkiv Sörmland som värdar för programmet som hade fokus på Hellefors bruks historia och arkiv. Vi medverkade med en förinspelad presentation om bruket och dess arkiv med utgångspunkt i arkivmaterial som förvaras i bruksarkivet och Celsingska familjearkivet hos Arkiv Sörmland. Styrelsens Anna-Sophia von Celsing och Ragnar Boman presenterade även sin pågående forskning om brukspatron Lars-Gustaf von Celsing, också det med arkivkoppling.

Som en del i samarbetet i Eskilskällan hjälpte Arkiv Sörmland till att färdigställa två filmer. Till lanseringen av tidskriften *Eskilskällan* producerade vi ett bildsvep på samma tema som tidskriften "Eskilstuna för

hundra år sedan". Assas 140-årsjubileum uppmärksammade vi med en film om företagets historia, baserad på arkivmaterial tillgängligt genom Eskilskällan.

Kommunfokus

Med anledning av pandemin låg Arkiv Sörmlands kommunfokus nere under hela 2021 med förhoppning om att kunna återuppta arbetet i Oxelösund under 2022.

Konsultuppdrag och tjänster

I början av 2021 avslutade vi vårt fleråriga ekonomiuppdrag för FALK – föreningen för arkivverksamma i kommuner och regioner, vars medlemsregister och bokföring vi haft hand om på konsultbasis. Avslutet innebär visserligen ett visst intäktsbortfall men betyder i gengäld att vi kan koncentrera resurserna till vår egen kärnverksamhet för att maximera utdelningen där.

Under våren genomförde vi på uppdrag av Katrineholms arbetararkiv, en av våra medlemsorganisationer, en specialkurs i arkivvård för deras styrelse. Kursen var inriktad på deras behov och utgick från praktiska exempel hos dem. Det var första gången vi erbjöd en helt digital kurs, en erfarenhet som kom till nytta i flera sammanhang under året.

I början av juli lades sista handen vid vårt stora förteckningsuppdrag för Volvo CE. Totalt 25 flyttlådor med arkivmaterial från Volvo CE:s arkiv i Brunnsta var därmed genomgångna och förtecknade. Det resulterade i kompletteringar av flera tidigare arkivserier med bland annat fotografier/negativ, företagstidskrifter och jubileumshandlingar liksom i helt nya serier för exempelvis bolagshandlingar och handlingar rörande filialer utomlands.

Arkivkurser för Arkiv Sörmlands medlemmar

De senaste årens pandemin har medfört att stor del av Arkiv Sörmlands kursverksamhet fått ligga nere. Sedan arkivchefen under våren 2021 hållit en specialkurs i arkivvård via Zoom för en av våra medlemsorganisationer, beslutade vi att testa detta koncept även för den vanliga medlems-

kursen. Den genomfördes av arkivchef Annika Bergsland under tre två-timmarspass i september, de två första tillfällena digitalt och den tredje träffen fysiskt för dem som önskade delta i ett studiebesök på plats i Arkivhuset där hela personalen deltog.

Publikationer och redaktionellt arbete

Under året medverkade Arkiv Sörmland i tidningen *BM-Bladet* vid tre tillfällen med egen artikel. Lena Grahn och Marie Nilsson skrev om bland annat traktorjubileum liksom intervjuade en av våra stamkunder om hans traktorer. BM-arkiven stod även i fokus i den video om vad den maskinintresserade kan hitta hos oss om sin veteranmaskin, som vi tog fram för YouTube-kanalen Traktornytts tittare. Filmen klippte Traktornytts Niklas Larsson ihop med en video om hur han själv sökt information hos oss om olika traktorer. Videon fick många tittare och genererade en rad nya frågor och beställningar från oss. Även i andra filmer på kanalen har Niklas Larsson under året lyft fram Arkiv Sörmland och visat på den guldgruva som finns hos oss för den maskinintresserade.

Arkiv Sörmland hade visserligen ingen representant i redaktionen för Eskilskällans tidskrift men bidrog till 2021 års nummer på andra sätt. Vår arkivpraktikant Erik Samuelsson fick chans att delvis på arbetstid och med utgångspunkt i arkivmaterial bevarat hos oss skriva en artikel om egna-hemsrörelsen till tidskriften på temat "Eskilstuna för hundra år sedan". Helena Karlsson stod också för en notis i tidskriften med fokus på Munktells 1920-talskris på randen till konkurs. Även andra skribenter i tidskriften nyttjade arkivmaterial och bilder från oss till sina artiklar, däribland Eskilstuna stadsmuseums Cecilia Bergman som bland annat utifrån tidningsarkiven skrev om klämodet på 1920-talet.

I webbtidskriften *Trakten* medverkade Annika Bergsland med en artikel baserad på hennes tidigare forskning om de dövas historia. I *Sörmlandsbygden* skrev Helena Karlsson om julen 1921, om Baggetorps IF i Vingåker och om ett medeltida brev från Björnlunda. Hon intervjuades även om BM-arkiven. I Föreningen Bergslagsarkivs årsbok *Bergslagshistoria* medverkade Arkiv Sörmland med en kort text om Mariefreds sparbank.

Arkiv Sörmland figurerade i en artikel i *Eskilstuna-Kuriren* där reportern intervjuat företrädare för arkiv och museum i Eskilstuna med anledning av de stora översvämningar som drabbade Gävle. Frågan gällde hur rustade Eskilstunas institutioner är för ett liknande scenario med en översvämmad å som granne.

Under rubriken "Bevarandeformat, hur svårt kan det va?" skrev Theo Erbenius i tidskriften *Arkiv Information Teknik* nr 2 2021 om det arbete som gjorts kring formatfrågan inom Enskilda e-arkivet. Här nämner han bland annat Arkiv Sörmland.

I samband med våra två stora lanseringar under året – skolwebben och boken – medverkade Arkiv Sörmland i Sveriges Radio P4 Sörmland. Arkivchef Annika Bergsland berättade om arbetet med arkivpedagogik och det nya läromedel vi tagit fram för skolan. Inför Arkivens dag i november deltog vice ordförande Anna-Sophia von Celsing i ett samtal om arkiv på plats i bruksarkivet i Åkers styckebruk. Där presenterade hon också vår rykande färska bok.

Nätverk och sammankomster

Arkiv Sörmlands deltar i flera olika nätverk och arkivsammanhag. Här är ett urval av aktiviteter som vi deltog i under 2021:

- Föreningen Sveriges länsarkivariers webbmöten
- Svenska Arkivförbundets digitala årsmöte
- Arbetsgrupp för katastrofplanering och riskhantering i Arkivhuset
- Föreningen Bergslagsarkivs digitala årsmöte samt styrelsemöten (där arkivarien ingår som sekreterare)
- Kurs i systemvetenskap för informationshanterare arrangerad av ArkivIT
- Kurs om dataskyddsförordningen arrangerad av Folkrörelsearkivet för Uppsala län
- Digital presentation av Topoteket
- Användarträff för arkivförteckningssystemet Visual Arkiv

Arkivchefen har från och med hösten 2021 utsetts av Riksarkivarien till medlem i Samarbetsrådet för enskilda arkiv under två år. Samarbetsrådet ska genom samarbete mellan Riksarkivet och den enskilda arkivsektorn främja utvecklingen av enskild arkivverksamhet och bevarande av för kulturarvet betydelsefulla enskilda arkiv i landet.

Övrig verksamhet

Arkivpriset

Inget arkivpris delades ut under 2021 på grund av pandemin.

Styrelsens arbete

Styrelsens arbete sköttes till övervägande delen digitalt med anledning av pandemin. Vid ett par tillfällen under året kunde emellertid fysiska möten genomföras, däribland en styrelsedag i Eskilstuna den 2 september.

En av de stora frågorna för styrelsen under 2021 har varit diskussionerna kring en möjlig centrubildning för förvaltning av e-arkivet. Bland annat under styrelsedagen stod frågan på agendan, då med en föredragning av Christina Sirtoft Breitholtz om den tidigare genomförda arkivcentrumbildningen i Arboga.

Slutord

Styrelsen vill avslutningsvis framföra ett varmt tack till personalen för deras arbete. Ett tack också till våra olika samarbetspartners. Vi är särskilt glada över ett gott samarbete och stöd från Region Sörmland, stöd från Statens kulturråd och andra statliga stöd.

Vi hyser en förhoppning om att 2022 betyder att vi under året åter kan ha personliga möten, men samtidigt ha tagit lärdom av året vi nu lägger till handlingarna.

Eskilstuna i februari 2022

Ulla-Britt-Larsson, ordförande

Anna-Sophia von Celsing, vice ordförande

Kerstin Alksäter
Roy Anderzon
Ragnar Boman
Ann Carlsson
Karin Henriksson
Bo Liljestränd
Birgitta Lundberg

Bilaga 1. Statistik Arkiv Sörmland 2021

Föregående år inom parentes

Förfrågningar

BM/Munktells-förfrågningar: 138 st (148 st)

Övriga förfrågningar: 159 st (159 st)

TOTALT: 297 st (307 st)

Besökare

Enskilda besökare/forskare: 147 st (66 st)

Besökare i visningar o dyl: 100 st (102 st)

TOTALT: 247 st (182 st)

Hanterade/framplockade volymer

För besvarande av inkomna BM-frågor: 184 st (196 st)

För besvarande av övriga inkomna frågor: 152 st (204 st)

För enskilda forskares räkning (forskarsalen m m): 775 st (385 st)

För visningar, studiebesök m m: 32 st (22 st)

För övrigt t ex utställningar och artiklar: ca 60 st (ca 55 st)

Vid leveranser och förtecknande: ca 500 st (ca 600 st)

TOTALT ca 1703 st (ca 1462 st)

Arkivleveranser

Inkomna leveranser: 18 st (55 st)

Förtecknade leveranser: ca 30 st (ca 60 st)

Utleveranser (antal arkivbildare): 71 st (83 st)
